

Domáci glasovi

Štev. 122

Lienz, ponedeljek 24. junija 1946.

Leto 2.

KDAJ SE ČLOVEČANSTVO SPLAČA

Poročilo, katero je bilo predloženo gospodarskemu in socialnemu svetu Organizacije združenih narodov od posebnega begunskega odbora, nas ponovno opozarja, kako hitro je civilizacija padla. Po dvomesečnem napornem delu je bilo ugotovljeno, da imamo danes - po preteku enega leta, odkar je Nemčija kapitulirala - skupno 1,675.000 mož, žena in otrok, potrebnih pomoči, ki so bodisi preseljene osebe, bodisi begunci.

Nastane vprašanje, kaj storiti s tako ogromnim številom ljudi, ki niso niti zaposleni in tudi brez doma? Posebni odbor, ki se je s tem pečal, je predlagal, da se ustvari posebna organizacija tkzv. "Mednarodna begunska organizacija", pa naj bi ne bila naravnost podrejena Organizaciji združenih narodov, proti čemur pa so britanski predstavniki protestirali, in ni verjetno, da bi bila uspešnejša v svojem delu, kakor je odbor za begunce, ki ga sestavljajo zastopniki raznih vlad. Ker pa bo gospodarski in socialni odbor šele v septembru poročal o svojem delu glavni skupščini Organizacije združenih narodov, ni pričakovati, da bi predlagana organizacija mogla prišeti s svojim delom pred začetkom 1.1947. Med tem pa bo 1,675.000 ljudi še nadalje taval v brezdelju, brez vsakega upanja na boljše dni.

Od vseh onih, katerim je povratek nemogoč - teh je pol milijona, največ Baltičev -, ki so zbežali pred Rusi, ko so zasedli njihovo ozemlje, pa tudi mnogo Poljakov, ki so odločno odklonili svoj povratek iz Nemčije v domovino. Tudi Jugoslavija je dala precejšnje število političnih "disidentov", ki so zapustili Jugoslavijo pred mesecem majem 1945 ali pa tudi takih, ki so bili pognani preko meje po zmagi Titove politike.

Vsi ti prebivalci Vzhodne Evrope, ki so nastanjeni v taboriščih Nemčije in Avstrije, so od svojih vlad označeni kot politično nezaželeni. Če hočemo rabiti izraze, ki so sedaj v navadi v Vzhodni Evropi, bi lahko večino njih označili kot "fašiste" različnih stopenj. Zdi se tudi, da lahko primerjamo to maso z armado generala Andersa. Nekateri so bili in so še aktivni fašisti. Nekateri so po svojem mišljenju konservativci, ki so očitno bili naziranja, da bi nemška zmaga pomenila manjše zlo, kakor pa ruska okupacija. Drugi so spet zastareli liberalci, ki smatrajo, da ne bi mogli živeti pod novim režimom, če bi se vrnili iz Nemčije, kamor so bili poslani na prisilno delo. Večina njih pa je brez vsakega političnega prepričanja. So to ljudje, katere je zgrabil ideološki vihar in jih seveda zanesel v taborišča D.P., ker so bili brez sredstev.

Gotovo pa je znak moralnega propada, pod katerim vsi trpimo v večji ali manjši meri, da velik del britanske levice kaže tako malo simpatij za bedo beguncev, samo zato, ker so vznevoljeni zaradi dejstva, da so nekateri od teh šibkega političnega prepričanja. Mi pa smo bili vedno mišljenja, da je treba pomagati političnim emigrantom, pa naj bo njihovo politično prepričanje kakršno koli. Sedaj pa je nastopilo tako stanje, da se smatra kot napredno mišljenje, če se upo-

rablja beseda emigrant na omalovažujoč način. Namesto, da bi pokazali instiktivno simpatijo z beguncem, pač zato, ker je begunec, mnogo ljudi gleda nanj z nekim posebnim predsodkom kot na pripadnika nepačnega političnega naziranja.

Pri tej priložnosti se mi zdi pravilno, da se ozremo na razmere pred letom 1914. Takrat so tako Amerika kakor tudi mnoge druge prekomorske države sprejele ne samo gospodarske emigrante, temveč tudi politične disidente. Vsaka revolucija v Evropi je povzročila izseljevanje in to največ v korist Amerike. Tako je n.pr. dokazano, da je bila Nemčija, ko so se po letu 1844 izselili demokrati, oropana svoje elite in je tako Bismark lahko imel popoln uspeh. Pred l.1914 je bilo tedaj nepojmljivo, da bi ostajale osebe brez državljanstva, preseljene osebe in politični begunci, ki jim je bilo življenje v Evropi onemogočeno, če bi ne mogle najti svojega novega doma onstran morja.

Od l. 1918 pa je to sovraštvo do inozemcev še posebej zraslo in je igralo važno vlogo v prekomorskih državah, v kolikor se tiče politike priseljevanja. Tako je Amerika l. 1922 izdala zakon o priseljevanju, s katerim je prva dala primer rasni zakonodaji. S tem zakonom je bila dana prednost priseljencem iz anglosaških in nemških krajev pred "slabšimi rasami". Med-tem ko je bilo namreč dovoljeno, da se izseli iz Nemčije letno 27.000 oseb, je bilo število št. Madžarov omejeno na 700, Romunov pa na 300. Vel. Britanija, čeprav ni imela podobnega zakona, je bila pri izbiri priseljencev posebno natančna in je "rasnim" nemškim izseljencem dajala prednost pred "nižje stoječimi Slovaki ali Italijani.

To sovraštvo do inozemcev je tako ustvarilo dva velika evropska problema. Države, kot so Italija, Madžarska in Romunija - da ne omenimo arabskih držav na Srednjem Vzhodu -, je oropalo zdravih socialnih plasti, iz katerih prihaja največ gospodarskih emigrantov. Na drugi strani pa so tudi politično nezanesljivi izgubili možnost, da si ustvarijo novo existenco v novem svetu. Danes je namreč veliko bolj nevarno za nekoga, da bi politično nasprotoval svoji vladi, kakor je to bilo pred l.1914; nima možnosti, da bi šel kam drugam. Te preseljene osebe, ki odklanjajo povratek v svojo domovino, da pri tem ne upoštevamo pomanjkanja izgledov za emigriranje in pritiska na zavezniške vojaške oblasti, imajo gotovo utemeljene razloge za svoje stališče. Če bi imeli tedaj kakršnokoli stvarno možnost pred seboj odprto, bi gotovo nihče ne hotel ostati v taborišču za D.P. osebe ali živeti kot begunec brez zaposlitve.

Rusi in pa vlade Vzhodne Evrope imajo za ta problem popolnoma enostavno in radikalno rešitev. Oni želijo, da se vsakemu emigrantu ali političnemu disidentu odreče kakršnokoli mednarodna pomoč in da se jim tudi onemogoči delovanje proti režimom, zaradi katerih so postali emigranti. Nadalje tudi žele, da dobe vse razpoložljive ljudske sile, kolikor jih pač morejo dobiti, in zahtevajo, da se njihovi državljanji vrnejo nazaj na delo ali da dobe plačilo za svoje politične mišljenja. Temu ruskemu naziranju so se seveda zapadne sile odločno in upravičeno uprle, čeprav soglašajo s tem, da Mednarodna begunska organizacija odreče svojo pomoč "vodilnim članom gibanj", ki so sovražna vladam rodnih držav.

Kaj pa naj zapadne demokracije napravijo z onim pol milijonom ljudi, ki se nočejo ali ne morejo vrniti? Združene države, so že jasno povedale, da ni mogoče pričakovati zvišanja števila priseljencev. Vsako leto bo dovoljena priselitev 39.000 Evropejcem, verjetno pa je, da bo to število zmanjšano. V l.1945 se je priselilo od gori navedenega števila samo 7 %. Gotovo pa je, da bo v l.1946 mogoče naseliti se toliko ljudem, kolikor določa zakon o priseljevanju.

Gotovo pa je vredno razpravljati o tem ali nebi mogla dati britanska delavska vlada tozadevno vzgled s tem, da bi se začela pečati z begunskim problemom. Kakor nas je zagotavljal Mr. Shinwell, moramo upravičeno pričakovati, da bodo prihodnjo zimo zaprte mnoge tovarne in to radi pomanjkanja premoga. Pomanjkanje premoga pa bo nastalo radi tega, ker ni na razpolago zadostno rudarjev. Mr. Bevin je že napravil precendenčni slučaj in to v slučaju poljske armade tako, da bodo vsi vojaki, ki so bili prej rudarji, dobili možnost zaposlitve v rudnikih. Zakaj ne bi šla tozadevno vlada še en korak dalje in ne bi napravila tako z mladimi ljudmi, pa naj bodo to Poljaki, Baltijci ali Jugoslovani, ki žive v D.P. taboriščih in ki imajo že prakso z delom v rudnikih ali pa bi imeli voljo, da se izvežbajo za rudarje? To je gotovo vir za pridobitev delovnih sil. Minister za vede pa dosedaj v tem oziru še ni ničesar ukrenil.

Mi pa ne občutimo pomanjkanja delovnih sil samo v premogovni industriji. Enako je v livarnah in tudi drugih zelo važnih kategorijah. Tako bodo končno odšli domov nemški ujetniki, ki jih je danes 100.000 in ki jih ne bomo več uporabljali v poljedelstvu, bomo naenkrat stali pred dejstvom, kje dobiti delavce za to stroko. V Nemčiji in Avstriji hodi okrog brez dela tisoče Baltijcev in Poljakov, ki so bili nekdanj odlični kmetje in ki bi bili zelo srečni, če bi mogli dobiti kakršnokoli zaposlitev v britanskem poljedelstvu. Seveda pa ne smemo pozabiti strokovnih poklicev. S tem, da se bo zelo razširila zdravniška in zobozdravniška praksa, bo Mr. Bevan stal pred zelo nevarnim dejstvom, da ne bo imel na razpolago zdravnikov, zoboteknikov in bolniških sester.

Z ljubeznijo do bližnjega je treba začeti doma. Delavska vlada naj napravi hrabro gesto in naj vzame določeno število preseljenih oseb bodisi izvežbanih ali pa takih, ki se žele izvežbati za določene vrste dela. V poštev jih ne bi mnoge prišlo, ker bi morali to izpeljati zelo previdno in v soglasju s strokovnimi delavskimi organizacijami. Poleg tega pa bi za vsak slučaj morali se omejiti tako, da bi za vsako v poštev prihajajočo panogo vzeli v obzir najmanjše število delavcev. Tak poskus bi bil potem za zgled tudi drugim demokracijam, ki delavce še bolj potrebujejo kakor mi sami. Končno bi s tem delno rešili vprašanje delavskega problema, ki zaenkrat izgleda nerešljiv.

Zgornji članek je v angleškem tedniku "The New Statesman and Nation" od 8.VI.1946 napisal R.H.S. Crossman.

ZA KULISAMI PARISKE KONFERENCE

Ameriški tednik "Newsweek" piše v svoji številki z dne 6. maja sledeče:

"Prejšnji teden je generalisim Stalin sprejel češkoslovaškega veleposlanika v Moskvi dr. Jurija Horaka in ga prebrnel s tem, da je večino razgovora posvetil odnosajem med Ameriko in Rusijo. Zofudnemu diplomatu je dejal: "Nikar se ne vznemirjajte zaradi odn bajev med Ameriko in Sovjetsko zvezo. Mi bomo zboljšali svoje stike z Ameriko. Kar pa se tiče stikov z Anglijo - to je pa druga pesem."

Molotov je isto misel razlagal obširno v svojih razgovorih z drugimi diplomatskimi zastopniki v Moskvi. Rekel je: "Na vse zadnje sta Amerika in Rusija vendarle demokraciji. Toda Anglija je imperija."

Istčasno so v Moskvi novemu ameriškemu veleposlaniku Smithu izkazovali časti in vljudnosti, ki v Moskvi niso običajne. Neki veleposlanik je svoji vladi poročal, da je v stališču sovjetske vlade o

zil "šlovesnost in pripravljenost za sodelovanje", nekaj, besar ni bilo videti v Moskvi, od-kar se je začela izvajati politika o največmanju in posejanju tudi za Rusijo. Zdi se, da bi ta sovjetska politika prijaznosti do Amerikancev, mogla vplivati na konferenco v Parizu. Rusi so bili vedno prizadevi zaradi odločnosti ameriške vlade v vprašanju Perzije. Rezultat tega stališča, mogočna anglo-ameriška fronta, pač ni bilo tisto, kar so si Rusi mogli želeli. Zato so sklenili skrajšati svoja jadra na pariški konferenci in doseči sporazumne rešitve z Amerikanci.

Več kot tri mesece je sovjetski zastopnik na pripravljanih posvetih v Londonu sabotiral sleherni poskus napraviti načrt za mirovno pogodbo z Italijo. Na predvečer konference v Parizu pa so Sovjeti umaknili svoje pomisleke in pristali na to, da začasna pogodba ukine delovanje zavezniške komisije v Italiji ter odstrani določbe premirja, ki niso več v skladu s sedanjim stanjem. Rusi so samo želeli, naj italijanske vojne sile nadzoruje komisija štirih, ne samo Anglija in Amerika. Postali so tako obzirni, da tega predloga niso niti stavili sami, ampak so prosili Francoze, da so to predlagali. Sedaj so v Washingtonu začeli upati, da bi Rusija najbrž pristala na pravo mirovno pogodbo, če bi ostalo odprto vprašanje kolonij in Dodekaneza ter odloženo za prihodnja pogajanja.

Ta nova ruska politika pa se je močno čutila na periferiji ruskih interesov. Ni bilo ravno slučajno, da je Tito, ki je stalno odklanjal priznanje obvez iz srbske pogodbe v l. 1891, nenadoma spremenil svoje stališče in si tako pridobil priznanje Amerike. Naslednja je bila Poljska, ki je brez poziva nenadoma dala formalno obljubo, da bodo kmalu izvedene svobodne volitve, da bodo dali odškodnino za ameriška posestva v Poljski, objavili besedilo vseh gospodarskih sporazumov in da ne bodo več vodili gonje proti Ameriki... In dobili so iz Amerike 400 milijonov dolarjev posojila.

Državni tajnik Byrnes bo z mirovno pogodbo za Avstrijo preizkušal novo rusko taktiko. Glavni Byrnesov namen pri tem je, da bi prisilil Sovjete, da umaknejo svoje čete iz Avstrije, Madžarske, Romunije in Bolgarije, ker da Rusi drže svoje čete tam zato, da vzdržujejo svojo okupacijsko armado v Avstriji. Če bodo Rusi na to pristali, tedaj bi mogla pariška konferenca prinesiti nekaj dobrih in trajnih sklepov."

= : =

STALIŠČE JUŽNE AFRIKE. "News-week" od 6. maja piše: "Na imperialni konferenci v Londonu je zastopnik južnoafriške zveze general Smuts dejal, da ne bo dopustil nobenega vdora Rusije v Afriko in da bo storil vse, da onemogoči Bevinu dovoliti kakršnokoli koncesijo Rusiji v Tripolitaniji. Zastopniki Avstralije, Nove Zelandije, so proti temu, da bi Amerika dobila stalna oporišča v Pacifiku. Avstralski zuneminister Ewart se je celo tako razburil, da je rekel: "Če se hoče Byrnes pogovarjati z menoj o oporiščih, tedaj mu recite, naj se pride razgovarjati v Camberoo, v avstralsko prestolnico." Toda Bevinu je

bilo nasvetovano, naj podpira ameriške predloge, ker se sedaj ravno razpravlja v ameriškem senatu o posojilu Angliji.

GUVERNER AMERIŠKE DRŽAVE OHIO- SLOVENEK. Kakor beremo v ameriškem koledarju "Ave Maria", je Slovenec, sodnik Frank Lavše postal guverner ameriške države Ohio. Kot navdušen športnik, izvrsten govornik in sodnik si je pridobil veliko prijateljev. Guverner Lavše je gotovo v čast slovenskemu narodu. Zato vsi želimo, da bi se vzpel še višje, da do najvišje službe v Združenih državah, kar mu žele prav vsi njegovi prijatelji.